

DE KUNSTENAARSBAR

Diep in het glas, hoog in de kunst

Door Pernilla Ellens

Er gaat een grote romantiek uit van de kunstenaarsbar. In elke stad waar kunstenaars zich in groten getale vestigen, kun je er wel eentje vinden. Het begon allemaal bij Cabaret Voltaire in Zürich, de bakermat van Dada, maar ook vandaag is de kunstenaarsbar een vrijplaats waar tentoongesteld, gemaakt en gedronken kan worden. We stellen vijf hedendaagse kunstenaarsbars aan je voor.

Opening van Bonno van Doorns expositie *SUPER SUPER* op locatie Sexyland World, 17.9.2021, de muur- en plafondschildering *Carborundum 80* van Anan Striker, foto Bonno van Doorn

ART BAR KIPPY, AMSTERDAM

Art Bar Kippy is een kunstenaarsinitiatief, geïnitieerd door kunstenaars Arthur Stokvis, Vincent Boschma en Bonno van Doorn. Al sinds hun studietijd deelden de drie mannen het idee om een artbar te beginnen, een podium voor Amsterdamse kunstenaars dat niet zo formeel zou zijn als een galerie. De kunstwereld vonden ze te netjes en te glad. Art Bar Kippy is in 2019 begonnen in de kelder van galerie Althuis Hofland Fine Arts in Amsterdam, maar is inmiddels verplaatst naar Amsterdam Noord, waar het onderdeel uitmaakt van Sexyland World, een creatieve hub aan het IJ. De bar heeft een uitgesproken rafelrandje en biedt ruimte aan de rock 'n roll- en punkzijde van de kunst. Er worden experimentele tentoonstellingen en evenementen georganiseerd die snel rouleren en elkaar soms overlappen. Exponerende kunstenaars krijgen de sleutel en worden uitgenodigd om een ingreep te doen in de ruimte of om zich deze volledig toe te eigenen. 'We vragen de kunstenaars op elkaar te reageren', leggen Van Doorn en Stokvis uit. 'De ene keer komt er een muurschildering, dan weer schilderijen, video's of performances in een korte en soms langere loop. Soms verkopen we ook werk maar we bedruipen onszelf voornamelijk met de bierverkoop.'

Art Bar Kippy is een ode aan de Duitse kunstenaar Martin Kippenberger, die naast een fantastisch kunstenaar ook een enorme alcoholist was, vertellen Van Doorn en Stokvis. 'Kunstenaars die we uitnodigen, werken vaak met het idee van de bar en het drinken, zoals Peer Vink die drankjes maakte vanuit een fonteinsculptuur. We hebben ook een keer een reusachtige cocktailinstallatie gehad van Tillman Terbuyken, waar we met z'n allen in een kring omheen zaten en met rietjes uit dronken.'

Het valt me op dat de bar eigenlijk net iets te klein en te krap aanvoelt. De ruimte is een knipoog naar *The Be-anery* (1965) van Edward Kienholz, de krappe bar die als kunstwerk in het Stedelijk Museum staat. Als je deze bar binnenstapt wordt je even een intiem onderdeel van een totaalinstallatie, waar de tijd stil lijkt te staan tot je weer naar buiten stapt. Juist die intimiteit met de kunst misten de organisatoren bij veel tentoonstellingen, terwijl in die intimiteit volgens hen juist het plezier zit. 'Openingen bij Art Bar Kippy beginnen rond een uur of vier en lopen bijna altijd schreeuwend uit de hand. We vragen kunstenaars zelf muziek mee te nemen die ze leuk vinden. Rond tien uur gaat iedereen dansen en moeten we de kwetsbare kunst van de muren halen', vertelt Van Doorn. 'Doordat we iets te veel op elkaar gedrukt worden, krijg je een explosie van energie. Daar werkt ons zelfgebrouwen bier, Kippy Bier, ook aan bij. Hoe meer bier je drinkt, hoe beter de kunst wordt. Hoe slechter de kunst, hoe meer bier je gaat drinken.'

Boven: Opening van Bonno van Doorns expositie *SUPER SUPER* op locatie Sexyland World, Amsterdam, 17.9.2021, de muur- en plafondschildering *Carborundum 80* van Anan Striker, foto Bonno van Doorn

Onder: Anan Striker als DJ tijdens opening van *Carborundum 80*, Sexyland World, Amsterdam, 2021, foto Bonno van Doorn

PICKLE BAR, BERLIJN

Het pekelen van voedingswaren komt over de gehele wereld voor en is een verbindende factor tussen culturen. Dat is ook de onderliggende gedachte van Pickle Bar in Berlijn. De bar is een initiatief van kunstcollectief Slavs & Tatars en biedt een alternatief en onafhankelijk kunstplatform voor een breed publiek. Slavs & Tatars houdt zich voornamelijk bezig met het gebied ten oosten van de voormalige Berlijnse Muur en ten westen van de Grote Muur van China, bekend als Eurazië. Het idee voor Pickle Bar ontstond toen Slavs & Tatars in samenwerking met het KW Institute een installatie ontwikkelden voor de Berlin Art Week. Inmiddels is Pickle Bar uitgegroeid tot volwaardige bar. Het biedt een Slavische kijk op de aperitivo-bar; er worden performances, lezingen en workshops georganiseerd, en uit de keuken komt een grote verscheidenheid aan gefermenteerde hapjes en sterke dranken. Patricia Couvet, coördinator en curator bij Slavs & Tatars, vat het samen: 'we willen zowel de smaakzintuigen als de geest prikkelen.'

In tegenstelling tot de studio van Slavs & Tatars, die zich op een industrieterrein buiten het bewandelbare centrum bevindt, is Pickle Bar gevestigd op een centrale locatie, met grote ramen die uitkijken op de straat. De Gewerbe-architectuur draagt bij aan het open karakter van de bar. Pickle Bar bevindt zich in de wijk Moabit, waar microgemeenschappen van Libanese sjiieten, West-Afrikaanse, Turkse en Oost-Europese (grotendeels Oekraïens, Pools en Russisch) culturen samenkomen. Deze smeltkroes is uniek in Berlijn en het openbare artistieke programma van Pickle Bar streeft ernaar deze heterogeniteit te weerspiegelen.

Afgelopen zomer organiseerde Pickle Bar het programma *KNOT KNOW* rondom de potentie van ambacht als middel om solidariteit te bevorderen in Centraal-Azië en China. Tijdens dit programma werd elke maand een nieuw werk gepresenteerd in Pickle Bar — een papieren uitsnede, een ikat of islamitische Chinese kalligrafie — dat als vertrekpunt werd genomen voor online en fysieke activiteiten zoals lezingen, workshops, filmvertoningen en een podcast. 'Pickle Bar is, zoals dat in het Duits heet, een *Projektraum*', vertelt Couvet. 'Het doel van Pickle Bar is om verschillende mensen samen te brengen en onderlinge uitwisseling te stimuleren in een gezellige en gastvriendelijke setting.'

Xiaowen Zhu, *Oriental Silk* en een antwoord in de vorm van een performance van Yon Natalie Mink, onderdeel van het programma 'KNOT KNOW' in de Pickle Bar van Slavs and Tatars in Berlijn, 2021, foto Rina Nakano

MOTHERS & DAUGHTERS, BRUSSEL

In het centrum van Brussel ligt Mothers & Daughters. Het is, naast een bar en een kunstruimte, bovenal een veilige, inclusieve, feministische, queer- en transruimte, gerund door twaalf mensen met uiteenlopende achtergronden: van Nederlands- tot Engels- en Franstalig, van trans tot non-binair, van wit tot zwart en alles daartussenin. De naam Mothers & Daughters komt uit de koker van Rachel O'Neill, een dichter en beeldend kunstenaar uit Nieuw-Zeeland. Zoals veel personen in queer-relaties zullen herkennen, worden Rachel en hun partners regelmatig aangezien voor familieleden van elkaar. De naam Mothers & Daughters is een eerbetoon aan hun ervaring en die van zelfgekozen families overall.

Mothers & Daughters is opgericht door Katja Mater, Marnie Slater en Jessica Gysel, en maakt onderdeel uit van het magazine *Girls Like Us*. In december 2017 werd het magazine door de Beursschouwburg in Brussel gevraagd om de bar op enkele vrijdagavonden over te nemen. Deze avonden waren zo'n succes dat al gauw andere edities volgden op leegstaande locaties, met een steeds groter team. Inmiddels organiseert Mothers & Daughters als nomadisch initiatief op verschillende plekken queer-feesten, slam-performances maar ook lezingen, bijvoorbeeld over racisme. 'De programmering gaat verder dan bij gewone café-avonden', vertelt Gysel. 'We organiseren ook workshops, open mic-avonden, performances, filmvertoningen en discussies. Maar we experimenteren ook met formats, we hebben bijvoorbeeld eens een non-alcoholische avond gedaan, en een trans-night.'

Mothers & Daughters heeft een progressief programma en een duidelijk doel: 'We willen een feministische veilige ruimte creëren, wat betekent dat racisme, seksisme, bifobie, transfobie, queerfobie, vetfobie, homofobie, butchfobie, sissyfobie, validisme, leeftijdsdiscriminatie, femmefobie, giftige mannelijkheid, vrouwenhaat en classicisme hier niet welkom zijn', zo valt er te lezen op de website. 'We moedigen ons publiek aan om de huidige allo-cis-heteronormatieve noties van gender en seksualiteit te deconstrueren; om racisme, validisme en vetfobie aan te pakken die er onvermijdelijk mee verweven zijn en om een meer inclusief gebruik van de term 'trans' mogelijk te maken.'

Mothers & Daughters, Editie 2, mei-juni 2018, Baksteenkaai, 1000 Brussel, © Mothers & Daughters

RESIDENCY FOR THE PEOPLE, EINDHOVEN

Residency for the People is, zoals de naam al doet vermoeden, naast een bar ook een plek waar verschillende mensen een residency kunnen doen — of je nou kunstenaar bent of niet. Oprichter en kunstenaar Lucas Maassen wilde samen met partner Margriet Craens een plek creëren in het centrum van Eindhoven die midden in de maatschappij staat, waar je iets kunt drinken, kunst kan bekijken en elkaar kunt ontmoeten. Dankzij het initiatief kunnen ook niet-kunstenaars middels een residency ervaren hoe het is om tijd, ruimte en geld te krijgen om een specifiek project uit te voeren. Voor kunstenaars zijn die mogelijkheden evident maar voor andere mensen is dat heel bijzonder. Juist dat enthousiasme en mensen de mogelijkheid geven iets te maken wat ze echt willen maken, is wat Maassen drijft. 'Residency for the People is een ontwikkelruimte voor iedereen', licht hij toe. 'We stellen het hele kunstenaarwerk open voor mensen die er doorgaans niet in opereren. We bieden begeleiding en de resultaten worden publiekelijk getoond in de bar.' Hoe zo'n residency eruit ziet, legt hij uit aan de hand van een voorbeeld: er meldde zich een meisje dat heel graag wilde leren timmeren. Ze heeft toen onder begeleiding een DJ-booth en platenkast getimmerd, en presenteert de het resultaat door een set te draaien in de bar.

Residency for the People bevindt zich in een karakteristiek historisch pandje aan de drukke en populaire Kerkstraat. Het publiek is een mengeling van designers en kunstenaars, maar ook toevallige voorbijgangers komen er graag een drankje doen. Voorheen stond Maassen aan het roer van andere kunstenaarsbars in Eindhoven zoals de 70% bar, waar alles met zeventig procent verkleind was, en Wallstreet, dat verbonden was aan kunstruimte Wallspace. Maassen, zelf kunstenaar, ziet zichzelf echter niet als barman. 'Ik zie het meer als artistieke praktijk. Of ik nou een bar run of een werkplaats, ik vind het leuk om met mensen te werken en mensen in te zetten voor mijn werk. Ik vind dat kunstvormen, zowel fysiek als qua middelen, toegankelijk moeten zijn voor iedereen. Daarom ben ik deze huiskamer begonnen, waarin we mensen uitnodigen om te participeren. Residency for the People is geen middelvinger naar de kunstwereld, maar een antwoord erop.'

Interieur Residency for the people,
zie residencyforthepeople.com

WUNDERBAR, ROTTERDAM

Toen in 2011 de avantgardistische stichting WORM van het westen van Rotterdam naar een pand in het centrum verhuisde, ontstond het wonderlijke idee om een Duitse themabar te openen die Wunderbar zou gaan heten. De bar is inmiddels uitgegroeid tot een hippe uitgaansplek met een terras aan de populaire Witte de Withstraat. Wunderbar biedt een uitgebreid programma, er worden performances gegeven op het terras en exposities georganiseerd in de donkere binnenbar. Alles in de bar is gerecycled; de vloer komt uit een bank in Amsterdam, de stoeltjes komen uit de haven. De banken zijn verrijdbaar, het plafond is bezaaid met stickers, door de ruimte heen staan televisies opgesteld en overal hangen gekleurde lampjes.

Rotterdam kent natuurlijk veel uitgaansgelegenheden, maar die zijn veelal mooi, nieuw en schoon. Wunderbar is een beetje vies en rommelig, en daardoor charmant. 'Wunderbar is alternatief, *it is the sand in the vaseline*', legt Richard James Foster, PR manager bij Wunderbar, me uit. 'Hier ben je niet alleen welkom als consument maar kun je echt deelnemen. Je kunt hier programma's zien, meedoen, blijven hangen en nieuwe vrienden maken.' Wunderbar wil een ruimte voor iedereen zijn, en is extra verwelkomend voor ondergrondse en queercommunities. De roze muur die aanvankelijk het terras sierde, moest van de gemeente overgeschilderd worden in een saaie kleur grijs. Toch weet iedereen die zich niet altijd thuis voelt op straat Wunderbar te vinden. Organisaties als KLAUW en Gender Bender Queer Party geven er hun feesten. Door het raam kunnen voorbijgangers zien hoe live radio gemaakt wordt door radiostation Pirate Bay.

Waarom een multidisciplinair kunstencentrum als WORM een bar nodig heeft? Daar kan Foster heel kort over zijn: 'het is simpel, kunstenaars willen drinken en een plek om elkaar te ontmoeten. We bieden niet alleen intellectuele diepgang, maar zorgen er ook voor dat mensen kunnen genieten en ontspannen.' Het publiek bestaat uit queers, punks, kunstenaars en muzikanten, maar ook uit mensen die niet bekend met alternatieve cultuur en komen voor het bierassortiment en de vegetarische fastfood keuken. Toch weten niet alle gasten precies waar ze zijn beland. 'Mensen vragen weleens waarom er zulke gekke muziek gedraaid wordt. Maar wij zijn daar heel compromisloos in', legt Foster uit. 'Dit is de enige plek in het centrum van Rotterdam waar je vreemde geluiden kunt horen. Als je dat niet wilt kun je ook hier tegenover gaan zitten. Wij maken ruimte voor alternatieve cultuur, we bieden een tegengeluid.'

PERNILLA ELLENS
is schrijver en curator

Het terras van Wunderbar in 2020, met de beruchte roze muur van Apollonia Duijster

Façade van ART BAR KIPPY op huidige locatie in het tuinhuisje op het terras van Sexyländ World, opening 6.6.2021, foto Bonno van Doorn

ART BAR KIPPY

DE KUNSTENAARSBARS ZIJN TE
BEZOEKEN OP DE VOLGENDE
ADRESSEN:

ART BAR KIPPY

Hazenstraat 11, 1016 SM Amsterdam

PICKLE BAR

Stephanstraße 11, 10559 Berlijn, Duitsland

MOTHERS & DAUGHTERS

Hoogstraat 381, 1000 Brussel, België

RESIDENCY FOR THE PEOPLE

Kerkstraat 1, 5611 GH Eindhoven

WUNDERBAR

Boomgaardsstraat 71, 3012 XA Rotterdam